

Podoby súčasnej českej a slovenskej politickej lingvistiky

Irina Dulebová, Filozofická fakulta UK, duleba@chello.sk

Kľúčové slová: politický diskurz, politická komunikácia, interdisciplinárny výskum

Ключевые слова: политический дискурс, политическая коммуникация, междисциплинарные исследования

Počas nášho niekoľkoročného výskumu politického diskurzu súčasného slovanského areálu sme prišli k záveru, že analýza politického diskurzu zvyčajne prekračuje nielen hranice konkrétneho textu, ale aj hranice vedných disciplín a nadobúda charakter interdisciplinárneho výskumného smeru. Politickú lingvistiku, ktorá sa primárne zaoberá analýzou politického diskurzu chápeme ako vedu vo svojej podstate interdisciplinárnu, vznikajúcu na rozhraní rôznych humanitných a sociálnych vied. V praktickej rovine sa to prejavuje tak, že výskum politického diskurzu sa realizuje ako interdisciplinárny výskum na rozhraní odborov jazykovedných, mediálnych štúdií či mediálnej komunikácie, sociológie, politológie, psychológie a iných humanitných a sociálnych disciplín, pritom často pojem politická lingvistika sa ani nespomína, avšak predmet výskumu dovoľuje nám podobné analýzy zaradiť do širšie chápaného pojmu politickej lingvistiky.

Prehľad vývoja politickej lingvistiky ako vedy v celosvetovom kontexte dáva možnosť konštatovať, že novovzniknutý odbor patrí v súčasnom svetovom lingvistickom bádani k najdynamickejšie sa rozvíjajúcim a najproduktívnejším vedeckým smerom. Výskum využívania jazykových prostriedkov v zápase o politickú moc a v manipulácii spoločenským vedomím je, pravda, len jedným z aspektov skúmania širšej problematiky vzťahu medzi jazykom, komunikáciou a myslením, avšak predstavuje mimoriadne atraktívny výsek tejto problematiky aj v krajinách strednej a východnej Európy, pretože sa priamo dotýka verejnej komunikácie a širokých vrstiev spoločnosti v stále relatívne nových podmienkach politickej plurality.

Štúdium politickej a mediálnej komunikácie v Česku dnes prebieha prevažne buď v rámci odboru mediálne štúdiá/mediálna komunikácia alebo ako interdisciplinárny výskum na rozhraní lingvistiky, sociológie, politológie a psychológie.

T. Trampota vo svojej najnovšej publikácii potvrdzuje myšlienku interdisciplinárnej podstaty prebiehajúcich analýz: „Štúdium médií a politickej komunikácie je interdisciplinárnou oblasťou, v ktorej sa stretáva a prelína množstvo perspektív rôznych vedných odborov... predovšetkým sociológia, psychológia, lingvistika, ale tiež praktická teória žurnalistiky a v širšom zmysle takisto filozofia, estetika, etnografia a právna vedy, ekonómia, a ďalšie oblasti výskumu, ktoré sa z vlastnej perspektívy zaoberajú životom a správaním ľudí a spoločnosti... Lingvistika, ktorá sa zaujíma o jazyk ako o najdôležitejší znakový kód mediálnej komunikácie, prináša celý rad nástrojov pre výskum mediálnych obsahov, a to na všetkých úrovniach jazykového systému, od výskumu frekvenčného slovníka jednotlivých médií cez výskum označovania a aplikácie kritickej lingvistiky, analýzu vnútornej skladby, štylistiky, foriem rozprávania (naratologia), až s presunom za hranice textu smerom k diskurzu.“ (Trampota, Vojtechovská, 2010)

Je zaujímavé, že vo svojej analýze autor do oblasti výskumu mediálnych a sociologických disciplín zaraďuje témy, ktoré by z nášho hľadiska mohli patriť aj do oblasti výskumu politickej lingvistiky, a to „skúmania vzťahov rôznych sociálnych skupín (a ich reprezentácie v mediálnych obsahoch), otázka moci (politickej, economickej, symbolickej) a vzťahu k médiám (alebo mediálnym obsahom), otázka hodnôt a ideových sústav a ich

disproporčného zobrazovania v médiách a celý rad ďalších sociologických tém.“ ((Trampota, Vojtechovská, 2010) Avšak slovo politická lingvistika sa pritom nespomína.

Významný český politológ a sociológ, riaditeľ Ústavu medzinárodných vzťahov v Prahe, šéfredaktor časopisu *Mezinárodní vztahy* P. Drulák v knihe *Jak zkoumat politiku* (editor) plne zohľadňuje interdisciplinárny prístup k skúmaniu politického diskurzu, keď píše, že táto publikácia musí pomôcť „získať predstavu o tom ako napísať prípadovú štúdiu a ako skúmať politický diskurz“ a zdôrazňuje pritom, že pri skúmaní politického diskurzu je nevyhnutné „zohľadniť celkový kontext udalostí alebo objektu (sociálny, politický, historický), fenoménu alebo deja a musí zároveň poskytnúť komplexný obraz – musí zahrnúť čo najväčší počet premenných“. (Drulak, 2008) Prínosná pre rozvoj politickej lingvistiky je aj jeho publikácia *Metafory studené války* (2009), podľa ktorej prístup k studenej vojne je interdisciplinárny, zasahuje do dejín a teórie medzinárodných vzťahov, sociológie a literárnej vedy a snaží sa prepojiť do jedného celku niektoré prístupy týchto odborov.

Z. Vybíral z Fakulty sociálnych štúdií Masarykovej univerzity v Brne skúma fenomén klamstva v politike, ktorý podrobne rozpracoval vo svojej knihe *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci* v kapitole štvrtej *Lhaní v politice*, venovanej „nepravdivosti v politike, vrátane aktívneho lživého ohovárania...“. (Vybíral, 2003)

Hmatateľným príspevkom ku skúmaniu súčasného politického diskurzu je aj zbierka *Efektivní politická komunikace* (Nguyen a kol., 2009), ktorá bola vydaná v rámci projektu *Činnost evropských institucí a čeští občané* s podporou Úradu vlády Českej republiky a medzi inými obsahuje aj prínosné články z hľadiska politickej lingvistiky od A. Matuškovéj *Politika a komunikace (Krátká poznámka o tom, jak je důležité umět komunikovat v dnešní politice)* a od Otta Eibla *Politická komunikace ve světě nových médií*.

Odborníčka v oblasti komunikácie a verejnej prezentácie a spoluautorka *Etického kódexu politika* (2005) H. Svobodová uverejnila v Slovenskej politologickej revue (2/2005) zaujímavý článok *Politická komunikace, její nástroje a důsledky*, v ktorom zdôrazňuje rast významu médií v politickom diskurze v súčasnej informačnej spoločnosti: „Politická komunikácia ako súčasť verejnej komunikácie môže zväčšiť svoj manipulačný potenciál, „zjemniť“ niektoré tradičné formy mocenského usporiadania... informačná spoločnosť však závisí predovšetkým od aktívnej účasti občana v procese komunikácie. To znamená, že politické strany ako reprezentanti moci nevytvárajú nové panoptikum prehľbujúce odcudzenie človeka, ale naopak, posilňujú sprostredkovateľskú úlohu médií vo vzťahu k politickým procesom, ich organizácii a riadeniu.“ (Svobodová, 2005)

K problematike výskumu diskurzu vydal popredný český lingvista, odborník v oblasti rétoriky, prof. Jiří Kraus, v roku 2008 monografiu *Jazyk v proměnách komunikačních médií*, v ktorej s dôrazom na medziodborový kontext uvádza tematické kapitoly do širokej problematiky komunikačných médií, s dôrazom na praktické používanie jazyka a interpretácie najrôznejších stratégií, s ktorými sa stretávame vo svete súčasnej komunikácie. Lingvistické pojmy ako *význam, reprezentácia, informácia, recepcia, rečové akty, štýl, trópy a figúry, diskurz* a pod. sa tu objavujú v popularizujúcich, avšak z výkladového hľadiska hutných a prenikavých sondách do oblastí každodennej hovorovej praxe a súčasných teoretických a metodologických koncepcií. V kapitole III *Jazyk a média* a v kapitole IV *Od analýzy textu k analýze diskurzu* podáva hlbokú a mnohostrannú analýzu triády jazyk-text-diskurz s popisom vývinu pohľadov na problematiku diskurzu v 20. storočí a následne predkladá metodologické východiská analýzy mediálneho diskurzu s dôrazom na spôsoby diskurzívnej argumentácie.

Zaujímavým príspevkom k téme politickej komunikácie je publikácia *Jazyk, média, politika* (Čmejrková - Hoffmannová, 2003), v ktorej sa kolektívu podarilo zhromaždiť veľké množstvo materiálu i verejných politických prejavov a vykonať solídnu lingvistickú analýzu mediálneho politického diskurzu. J. Kraus zasadzuje politický diskurz do kontextu

obnoveného záujmu o rétoriku a teóriu argumentácie, J. Hoffmannová popisuje pozitívny i negatívny komunikačný efekt humoru v poslaneckej snemovni ČR, O. Müllerová sa vo svojich textoch venuje mediálnemu rozhovoru ako žánru verejného prejavu, príspevok I. Bozděchovej je fundovanou analýzou jazykovej úrovne súčasných televíznych debát z morfológického, syntaktického a lexikálneho hľadiska.

Užitočná a podnetná je aj snaha vydávať české preklady významných svetových odborníkov v oblasti mediálnej a politickej komunikácie. Za mnohé spomenieme zborník *Politická komunikace a média* (Jiráček, Říhová, 2000) do ktorého „editori zaradili a preložili sedem prác od šiestich rôznych autorov... spoločný tematický menovateľ vybraných statí sa pohybuje v rovine, vyplývajúcej z obťažnosti konceptualizácie samotného pojmu *politická komunikácia*... Viac než súhrnom kľúčových statí etablovanej sa disciplíny je zborník skôr prierezom vývoja prístupov a interpretácií zaoberajúcich sa problematikou vzťahov politickej komunikácie a masových médií.“ (Štetka, 2000)

Slovenská jazykoveda sa politickej lingvistiky venuje zatiaľ len sporadicky v čiastkových štúdiách a článkoch, analýzy politického diskurzu sa zväčša vyskytujú v sociologických, prípadne politologických alebo kulturologických prácach. Monografie, učebnice alebo slovníky sa nám nepodarilo zaregistrovať, hoci slovakistika „reflektuje dynamické procesy, ktoré prebiehajú v modernej slovenčine“ (Patraš, 2004, 145)

Z jazykovedných publikácií, ktoré sa v tej či onej miere dotýkajú jazykových zmien v slovenčine aj vo sfére politického života, možno spomenúť state J. Horeckého, J. Kačalu, M. Považaja, S. Duchkovej či L. Dvonča v časopisoch *Kultúra slova* a *Slovenská reč*. Komparatívny rusko-slovenský výskum publicistických textov so zvýšenou etnokultúrnou konotáciou už dlhoročne uskutočňuje prof. J. Sipko v prácach *Texty so zvýšenou etnokultúrnou konotáciou* (2002), *Etnopsycholingvistické predpoklady slovensko-ruských a rusko-slovenských porovnávaní* (2003) a v monografii *В поисках истинного смысла* (2008). Rusistka N. Demjanová sa venuje osobitostiam politického diskurzu, politickej metafore v komparatívnom aspekte, a v svojej dizertačnej práci *Problematika ekvivalentnosti в súčasnom jazyku ruských a slovenských masovokomunikačných prostriedkov* podrobne analyzuje štruktúrny a funkčný rozmer politického diskurzu a zaoberá sa „problematikou ekvivalentnosti v súčasnom publicistickom priestore, aktívne reagujúcim na politický diskurz dneška a jazykový odkaz Lingua Imperii Sovietici v nadväznosti na konceptualizáciu sveta v tomto jazyku a konceptualizáciu sveta v ruskom kultúrnom priestore“ (Demjanová, 2008).

Slovakista P. Odaloš vo svojej práci *Dynamika špecifických sfér komunikácie* (2002) ponúka v osobitnej kapitole nielen charakteristiku politickej komunikácie na Slovensku, ale popisuje aj rečovo-komunikačné techniky a charakteristiky dorozumievania v politike, venuje sa úlohe humoru v politickej komunikácii a popisuje komunikáciu vybraných politických lídrov. P. Odaloš vychádza z toho, že „cieľom používania rečových komunikačných techník v politickej komunikácii je pôsobiť persuzívne, t. j. presvedčiť potenciálnych voličov o správnosti vlastných politických názorov a regulovať ich budúce konanie na základe argumentácie tak, aby bolo súhlasné so zámermi práve ich politickej strany...“ (Odaloš, 2002, 49)

M. Macho z Nitry skúma politický text, frázy, klišé a stereotypy v idiolekte politika, lingvoštylistické indikátory populizmu v reči politika, predvolebný politický diskurz a komunikačné stratégie v televíznom politickom diskurze. P. Adamka z Nitry sa zaoberá osobitosťami súčasnej ruskej publicistiky a obrazom Ruska v slovenských masmédiách. Žurnalistickej tvorbe v tlači, jazyku a štýlu novín a žurnalistickému textu v systéme textov sa venuje P. Baláž. Články venované rôznym rovinám a aspektom politickej lingvistiky možno nájsť aj v zborníku *Hovorená podoba jazyka v médiách*, ktorý vydali na Filozofickej fakulte UKF v Nitre v roku 2008. Sem patria napr. jazykovedné state J. Vaňka *Vetné typy alebo stereotypy v publicistike*, M. Macha *O niektorých aspektoch komunikačnej stratégie*

v televíznom politickom diskurze, D. Auxovej *Frazémy v mediálnej publicistike*, H. Marcinkovej *Neologizmy v jazyku spravodajských relácií*, ktoré svojim objektom výskumu a používanou metodológiou môžeme smelo zaradiť ku výskumom z oblasti politickej lingvistiky.

Politickej lingvistike vo svojich výskumoch sa venujú aj slovakistky O. Orgoňová a A. Bohunická z FiF UK v Bratislave, ktoré uverejnili v zborníku *Studia Academica Slovaca* zaujímavú a obsažnú stať *Obsahové, pragmatické a jazykové východiská recepcie súčasného politického diskurzu na Slovensku*. Autorky zdôrazňujú, že v politickej komunikácii badať zosilnenie persuzívnosti prejavov, čo má za cieľ zvýšiť konkurencieschopnosť v situácii, ktorú determinuje názorová pluralita a uvoľnenie inštitucionálnych konvencií. Autorky konštatujú, že situáciu možno charakterizovať „prívlastkami ako polemická, konfrontačná či kompetitívna v zmysle postojov a zámerov rôzne politicky vyprofilovaných subjektov“. (Orgoňová, Bohunická, 2007, 94) V článku sa systematizujú aj žánre modernej politickej komunikácie na Slovensku v rámci členenia na dialogické a monologické a charakterizujú ich sumárne ako *komunikáty*, v ktorých sa viac osôb snaží zladať (prípadne konfrontovať) svoje obrazy sveta, presadiť politický záujem a zaznamenať maximálny zisk pri minimálnom potlačení vlastných záujmov. Tému podrobne rozoberajú aj z hľadiska významových opozícií, v rámci konkrétnych tém politického diskurzu na Slovensku, čo je nepochybne mimoriadne produktívny a podnetný smer bádania v politickej lingvistike. Tému spracúvajú ďalej aj v článku *Aspekty komunikácie v politickej talkshow* (2007). Mnohoaspektovosť pojmu politický diskurz a jeho prelínanie s inými druhmi diskurzov O. Orgoňová chápe nasledne: „Politický diskurz zahŕňa politické komunikačné akty v kontinuite politického diania v sledovanom priestore, ktorých aktérmi sú primárne politici, prípadne pracovníci médií (novinári, moderátori televízie či rozhlasu), sekundárne aj široká (interaktívna) verejnosť. Typickým priestorom na verejnú prezentáciu politických zámerov a činov (vlády, parlamentu, prezidenta, politických strán) sú médiá, v ktorých politickí aktéri opisujú, vysvetľujú, ale aj presadzujú svoje „obrazy sveta“ a cesty k nim – často v konfrontácii s politickými oponentmi.“ (Orgoňová, 2010, 97)

M. Takáčová v článku *Výučba cudzích jazykov a politolingvistický koncept v aplikácii na nefilologickej fakulte* podrobne a s oporou na poznatky nemeckej jazykovedy definuje jazyk politických textov a politiky ako „Politiksprache“, analyzuje a zaoberá sa ďalej novším a presnejším pojmom aplikovanej lingvistiky a to *politolingvistikou*: „V súvislosti s výskumom jazyka a jazyka politiky môžeme hovoriť o novom pojme politolingvistiky, ktorý je považovaný za novo definovaný pojem jazykovej a politickej komunikácie. Termín politolingvistika nebol doposiaľ presnejšie definovaný a až autor Burghardt zaviedol tento termín, pod ktorým rozumie doposiaľ neznámu lingvistickú disciplínu, ktorá sa zaoberá výskumom politického jazyka, politickým jazykom médií ako aj jazykom politiky a jazykom politikov. Jazyk politiky a jazyk politikov čiže „Politiksprache“ a „Politikersprache“ sa nazýva súhrnným pojmom ako politický jazyk. Politický jazyk alebo jazyk politiky je hraničnou disciplínou medzi lingvistikou a politológiou a považuje sa za súčasť aplikovanej lingvistiky.“ (Takáčová, 2005)

E. Molnárová sa venuje otázkam politickej lingvistiky v prácach *Politická komunikácia z lexikálneho hľadiska* (2009), *Politická lingvistika ako jedna z hraničných vedeckých disciplín 21. storočia* (2010), *Zákonitosti fungovania politickej lexiky vo vzťahu k definícii politiky* (2010), v ktorých okrem iného na príkladoch z ruského, slovenského a nemeckého jazyka skúma aktuálnu problematiku neologizácie politického diskurzu a špecifický fenomén politickej komunikácie ako sú ideologémy. Opisuje podstatu procesu determinologizácie v politickej komunikácii, osobitosti dynamických zmien v politickom diskurze súčasnosti a píše, že „absolútna väčšina špecifických javov v politickom jazyku patrí do lexikálno-frazeologickej roviny..., politická lexika patrí k najdynamickejším vrstvám

jazykového systému ..., tieto zmeny sú väčšinou podmienené snahou politických síl zdôrazniť principiálnu „novosť“ politického systému.“ (Molnárová, 2009, 143)

Otázkam jazykových osobitostí politickej komunikácie sa venuje rusista M. Blaho, ktorý v roku 2008 obhájil dizertačnú prácu *Narušenia noriem v sociálno-politickej oblasti a ich reflexia v jazykových konštrukciách (rusko-slovenské porovnanie)*. Zaoberá sa v nej „problematikou reflexie narúšania noriem v sociálno-politickej oblasti na materiáli najtypickejších jazykových konštrukcií, osobitne v priestore jazyka internetu, ruských a slovenských elektronických denníkov, demonštráciou vzťahu jazyka a reality na materiáli špecifických jazykových foriem manipulatívnej komunikácie, jazyka nenávisťi a lingvokulturém.“ (Blaho, 2008, 3)

Osobitnú oblasť tvoria výskumy politického diskurzu v oblasti politológie, sociológie a masmediálnej komunikácie. Špecifiká moderného politického diskurzu na Slovensku a v susediacich slovanských krajinách sa podrobnejšie pertraktujú v zborníku *Veda, médiá a politika* (SAV, 2008), avšak, prevažne ide o príspevky z hľadiska politológie, sociológie a kulturologie. Medzi nimi sú aj zaujímavé state L. Blaha *Chomského kritika mediálnej manipulácie* (Blaha, 2008) a G. Magálovej *Jazykové tendencie v spravodajských útvaroch* (Magálová, 2008).

Jedným z najfundovanejších odborníkov v problematike diskurzu na Slovensku je M. Bočák, autor mnohých zaujímavých publikácií, dostupných napríklad na internete na stránke <http://michalbocak.weebly.com/>.

Otázkam politickej komunikácie sa venuje aj V. Žuborová, ktorá sa špecializuje na vývoj, postavenie a vplyv politickej komunikácie a politického marketingu v podmienkach politických systémov postkomunistických krajín, predovšetkým v podmienkach politického systému Slovenskej republiky. V článku *Re-definícia typológie politických aktérov v kontexte s politickou komunikáciou a politickým marketingom* konštatuje, že „...sa čoraz viac stáva štúdium politickej komunikácie a politického marketingu atraktívnejšie aj v podmienkach, respektíve v akademickom prostredí postkomunistických štátov... Súčasná moderná politická komunikácia je skôr v pozícií interdisciplinárneho odboru, ktorého koncept je kreovaný cez viaceré vedné oblasti (komunikácia, žurnalistika, rétorika, sociológia, politológia, psychológia, história a iné)... rozsiahly interdisciplinárny charakter politickej komunikácie bráni vo formulácii všeobecnej definície, avšak môžeme konštatovať, že ide v podstate o vzťahy či interakcie medzi základnými segmentmi spoločnosti: politické inštitúcie v ich komunikačným aspektom, mediálne inštitúcie v ich politických aspektom, masové publikum (verejnosť) orientované na politickú komunikáciu.“ (Žuborová, 2010, 59)

Analýzu vzťahu medzi politikou, publicistikou a politickou vedou prostredníctvom používania politologickej terminológie prináša publikácia *Za zrkadlom politiky* (2010), ktorú zostavil politológ J. Marušiak a ktorá je výsledkom práce riešiteľského tímu Centra excelentnosti SAV. Autori sa v nej v jednotlivých článkoch venujú prevažne profesionálnemu jazyku politiky, publicistiky a politologickej terminológie, ktoré „sa vzájomne prelínajú, hoci sa neraz ocitajú vo vzájomnom rozpore. Pojmy, ktoré sa z teoretických disciplín politických vied dostávajú do verejného diskurzu žijú ďalej vlastným životom. Prechádzajú v politickej sfére niekedy neúmyselnou ale veľmi často aj úmyselnou dezinterpretáciou, aby sa napokon zakorenili vo verejnom diskurze v dikcii kolokviálnych výrazov. Toto ovplyvňovanie má aj opačný priebeh, keďže politická veda takisto čerpá poznatky a vytvára terminológiu aj na základe aktuálnej politickej praxe, ktorá ju núti vytvárať nové pojmy.“ (Marušiak a kol., 2010, 7) Na to, aký to má vplyv na politickú teóriu a dejiny politického myslenia, poukazujú vo svojich štúdiách D. Šmihula, P. Weiss, T. Zálešák, P. Dinuš, L. Blaha, S. Krno, J. Marušiak, Z. Poláčková, N. Kmeť, M. Sokolová, I. Dubnička a zdôrazňujú, že na tvorbe jazyka súčasnej politiky „sa podieľali aj politickí vedci, ktorí často bezprostrednou angažovanosťou v politike tiež prispievali k istej deformácii obrazu jednotlivých

politologických kategórií a politologických pojmov v populárnom diskurze. Snahou publikácie je napraviť tento hriech a uviesť znova interpretáciu politologických pojmov do súladu s vedou a poukázať na to, kde a prečo došlo k deformáciám. Jednotlivé kapitoly sú poňaté interdisciplinárne, snažia sa vysvetliť niektoré javy, metamorfózy jazyka politiky v širšom ako politologickom kontexte“. (Podrobnejšie na stránke <http://www.slovacivosvete.sk/338/sprava-tasr.php?sprava=388010>, dostupné dňa 11.02.2011)

Najnovšia publikácia politologičky M. Gburovej s príznačným názvom *Politika v jazyku a jazyk v politike* sa venuje „jazykovej otázke v národnoemancipačných dejinách slovenského národa a významu starostlivosti o štátny jazyk dnes“ (Gburová, 2011, 7), teda sa zaoberá historicko-politickými súvislosťami jazykovej politiky v Slovenskej republike.

Originálnym autorským počinom novinárky T. Veselej sa stane koncom roka 2011 *Krátky slovník socialistického jazyka* (Slovar), názov ktorého výstižne hovorí o jeho obsahu. V Rusku bolo podobných vydaní už niekoľko a vždy sa tešili záujmu ako odbornej tak aj širokej verejnosti. Spomenieme napríklad populárny *Толковый словарь языка Совдепии* autorov Mokijenka a Nikitinovej (Peterburg, 1998). Z komparatívneho rusko-slovenského plánu našej spoločnej socialistickej minulosti a jej reflexie v súčasnom politickom diskurze by to bol nepochybne zaujímavý materiál aj na vedeckú analýzu.

Za veľmi zaujímavé aj z hľadiska potenciálneho vývinu politickej lingvistiky na Slovensku pokladáme vedecké a výskumné smerovanie Lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra excelentnosti pri Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove (LPTCE na FF PU v Prešove), v rámci ktorého sa nedávno uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia pod názvom *Médiá a text III*, ktorá je „osvedčenou sériovou konferenciou, zameranou na výskum mnohých aspektov masmediálnej komunikácie. V tíme sú aj pracovníci z iných pracovísk fakulty, čo hodnotíme za správny trend, keďže mediálny text predstavuje komplex etnokultúrnych a multikultúrnych ukazovateľov precízna analýza ktorých umožňuje nachádzať odpovede na mnohé zložité otázky. Napríklad prostredníctvom jazyka médií môžeme odhaľovať mechanizmy jazyka lži... Jazyk médií poskytuje rozsiahly materiál pre ďalšiu filologickú disciplínu Politická lingvistika. Zneužívanie jazyka vôbec, teda rôzne manipulačné komunikačné stratégie, tzv. zakázaná rétorika je ďalším aktuálnym objektom výskumu. To sú len fragmentárne ukážky toho, čo môžu a majú skúmať okrem iného dnešní filológovia a zvlášť odborníci z oblasti médií.“ (Sipko, 2010) Treba dúfať, že LPTCE na FF PU bude aj naďalej pokračovať vo vybranom produktívnom a aktuálnom vedeckom smerovaní. Práve spoločné úsilie a spolupráca vedcov humanitných a sociálnych odborov vo výskume súčasného politického diskurzu sa nám javí ako jeden z najproduktívnejších smerov všestrannej analýzy tohto fenoménu. Zaujímavým bez pochyb bude aj plánovaný na začiatok roku 2012 zborník medzinárodnej vedeckej konferencie *Jazyk a diskurz v kultúrnom a politickom kontexte*, ktorú v septembri 2011 v Smoleniciach organizoval Jazykovedný ústav L. Štúra SAV.

Celkovo možno konštatovať, že slovenská politická lingvistika je v podstate v počiatkoch svojho rozvoja a že sociolingvistické aspekty politickej komunikácie ešte nie sú dostatočne rozpracované. Súčasná tendencia jej vývoju však naznačujú, že má všetky predpoklady na dynamický rozvoj už v najbližších rokoch, a to v podobe interdisciplinárne smerovaných výskumov, ktoré sa tykajú množstva vedeckých otázok vzťahujúcich sa k problematike politického diskurzu. Plne súhlasíme s názorom, že „práve interdisciplinárny výskum má v humanitných a spoločenských vedách zrejme najväčšie rezervy. Nie je preto náhoda, že v súčasnosti sa formujú také filologické disciplíny ako je kognitívna lingvistika, etnolingvistika, etnopsycholingvistika, lingvokulturoológia a ďalšie so zjavným rozšírením výskumného smerovania a objektov výskumu. V konečnom dôsledku v centre výskumnej pozornosti je hovoriaci človek a jeho reč, komunikujúci etnokolektív, o ktorom jeho jazyk a reč v značnej miere objektívne vypovedajú.“ (Sipko, 2010,2) Pohľad na výskumy v oblasti

politickej lingvistiky ako na výskumy interdisciplinárne by mohli nabádať vedcov viacerých humanitných a sociálnych vied k väčšej spolupráci a kreatívnej kooperácii v otázkach všestranného výskumu tak zložitého fenoménu, akým je súčasný politický diskurz.

Literatúra

- BLAHO, M. *Narušenia noriem v sociálno-politickej oblasti a ich reflexia v jazykových konštrukciách (rusko-slovenske porovnanie)*. Dizertačná práca, Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, 2008, 144 s.
- DEMJANOVÁ, N. *Problematika ekvivalentnosti v súčasnom jazyku ruských a slovenských masovokomunikačných prostriedkov*, Dizertačná práca, Prešovská univerzita v Prešove Filozofická fakulta, Prešov. 2008, 174 s.
- DRULAK, P. a kol. *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, Portal, 2008. 255s. ISBN: 9788073673857
- KRAUS, J. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. Praha: Karolinum, 2008. 172 s. ISBN: 978-80-246-1578-3.
- MARUŠIAK, J. a kol., *Za zrkadlom politiky*, VEDA, 2010, 305 s. ISBN: 978-80-224-1137-0.
- MOLNÁROVÁ, E. 2009. Politická komunikácia z lexikálneho hľadiska. In *Mladá veda*. Banská Bystrica : FHV UMB, 2009, s.140-146. ISBN 978-80-8083-859-1.
- ORGOŇOVÁ, O. – DOLNÍK, J.: *Používanie jazyka*. Bratislava: Univerzita Komenského 2010. ISBN 978-86-223-2925-5.
- ORGOŇOVÁ, O., BOHUNICKÁ, A. 2007. Obsahové, pragmatické a jazykové východiska recepcie súčasného politického diskurzu na Slovensku. In *Studia Academica Slovaca 36*, Bratislava, 2007, s. 91-110. ISBN 978-80-89236-23-7.
- ORGOŇOVÁ, O., BOHUNICKÁ, A. Aspekty komunikácie v politickej talkshow In *Jazyk a komunikácia v súvislostiach II*. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava: Univerzita Komenského, 2007. ISBN 978-80-223-2427-4.
- PATRAŠ, V. 2004. Komunikačný kanál verzus slovenčina? In *Slovenčina na začiatku 21. Storočia*. Prešov : FHPV PU, 2004. s. 143 – 149. ISBN 80-8068-271-2
- SIPKO, J. Stav a perspektívy LPTCE na FF PU v Prešove. In *Jazyk a kultúra*, číslo 4/2010, ISSN 1338-1148. Dostupne na internete dna 11.2.2011
http://www.ff.unipo.sk/jak/4_2010/sipko.pdf
- SVOBODOVÁ, H. Politická komunikace, její nástroje a dusledky. In *Slovenská politologická revue*, 2/2005. Dostupne na internete 20.2.2011
<http://www.ucm.sk/revue/2005/2/svobodova.pdf>, ISSN 1335-9096
- ŠTETKA, V. *Revue pro média* č. 3., recenzia na JIRÁK, J., ŘÍCHOVÁ, B. Politická komunikace a média, 2000.
- TAKÁČOVÁ, M. *Výučba cudzích jazykov a politolingvistický koncept v aplikácii na nefilologickej fakulte*. Dostupne na internete dna 13.2.2011
http://www.fem.uniag.sk/uveu2005/zbornik/zbornik/sekcia_6/takacova.pdf
- TRAMPOTA, T., VOJTECHOVSKÁ, M. *Metody výzkumu médií*. Vydavateľstvo: Portál, 2010. 296 s. ISBN:978-80-7367-683-4
- VYBIRAL, Z. *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci*. 2003. 176 s. ISBN:978-80-7367-429-8
- ŽUBOROVÁ, V. Re–definícia typológie politických aktérov v kontexte s politickou komunikáciou a politickým marketingom. In *Slovenská politologická revue*, Číslo 2, ročník X., 2010, s. 59-86, ISSN 1335-9096.

Абстракт

В нашей статье мы рассматриваем современное состояние нового, динамично развивающегося научного направления *политической лингвистики* в Чехии и Словакии и приходим к выводу, что данное направление в описываемом ареале находится пока что на начальном этапе развития, но уже и сегодняшние тенденции дают возможность обоснованно предположить, что динамичное развитие в данной области наступит в ближайшие годы. Наиболее продуктивным анализом сложнейшего феномена политического дискурса, по нашему мнению, являются междисциплинарные исследования, использующие методы и подходы различных гуманитарных и социальных наук.